

נפקא מינא

עלון מס' 2 | טו בשבט תשפ"א | 20.1.21

משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי

שוזחה

נפקא מינא הינו מושג תלמודי שמשמעותו בשיח הגמרא הוא "מה יוצא לנו מהדיון", כלומר מה השלכה המעשית כשיש שתי דעות שחולקות ביניהן. עלון זה מנסה לגעת בסוגיות חינוכיות בוערות ואקטואליות, במטרה לעודד חשיבה ובעקבותיה פעולה בשדה העשייה החינוכית.

בעלון הנוכחי נעסוק בתחום **הרשתיות**. אחד הדימויים לרשת הוא קורי עכביש. ניתן לשים לב שאמנם החוטים דקים אך שטח הכיסוי שלהם נרחב וגדול. ננסה לתת מגוון ביטויים לתחום הרשתיות, בתפילה שהתכנים והתובנות יקדמו כל אחד במחוזו לטוות רשת מועילה לחינוך ילדי ישראל.

"בקהילת "קוד פתוח" בפרט ובקהילות לומדות בכלל, נוצרת אווירת שיתוף, רשתיות אינטימית ומרחב רשתי בטוח. חברי הקהילה סומכים ואחראים אחד על השני. **רשתיות** באה לידי ביטוי בצורה מיטבית בקהילת "קוד פתוח", בה תפיסת העולם היא רשתית. המשך לקרא בעמוד 11

"היפוי נתק את עצמו מן היסוד הנובל שבעצמה הוא נמלט מן הנזרה ולא שב לעפר המשך לקרא בעמוד 16

"לא כולנו יודעים להלום חלומות, ומעטים מהחולמים מצליחים להגשים חלום וליישמו במציאות. היכולת לתרגם חלום לתכנית עבודה רשתית ולהגיע לתוצאות המצופות היא כבר הצלחה, ומחלחות כדאי ללמוד. המשך לקרא בעמוד 14

עֵשֶׂב בָּר

על כפופות יְדֵי צוּמְחָה דוּמָם.

בו אֶרְחַת נְמָלִים יַעֲבֶה פוֹלֶסֶת דְּרָבָה

המשך לקרא בעמוד 17

אינשטיין אמר:

"לא נוכל לפתור בעיות באמצעות אותה צורת חשיבה שהשתמשנו כשיצרנו אותן". ואכן, הרשת מזמנת לנו את היכולת לפעול כתוצאה מיצירת קשרים חדשים ומאפשרת לתחוק ולחזק קשרים קיימים, לזהות קשרים ודפוסים מחוץ לנו, ולעשות סינתזה של המידע. המשך לקרא

בעמוד 18

"פורם דייג את רשתו וממתין. מה תעלה הרשת – נעל ישנה, סמרטוט, אולי דגים לשבת עם מרגלית בתוכם? "בימים אלו הרשתות פרוסות בכל מקום, תרתי משמע. מי שלא מחובר מרגיש 'מנותק'. אם לא באמצעות הכבל אז לפחות רשת, ולכל הפחות 'נקודה חמה'. המשך לקרא בעמוד 3

אילה צדוק | דבר העורכת רשת בין דורית

הילדה שבתוכי נעה ברשת זיכרונות ילדות לשיר שנכתב על ידי פניה ברגשטיין (1944): "שְׁתַּלְתֶּם נְנוּנִים בִּי, אִמִּי וְאָבִי". פניה כותבת את השיר על הוריה כאשר נודע לה כי נספו בשואה. השיר מסתכל באוזני: "עֲתָה הֵם שׁוֹלְחִים פְּאָרוֹת בְּדָמִי, שְׂרָשִׁיהֶם בְּעוֹרְקֵי שְׁלֹזְבִים". המילים... המילים מרכיבות את כל ישותי, אורגות את מי שאני כיום – בת להורים, אימא לילדים ומחנכת במהותי.

אני מאפשרת לעצמי לשהות במציאות המורכבת של ימינו אלה ולתהות איזו רשת ארגתי עבור ילדיי הפרטיים יחד עם הילדים שגידלתי במסגרת החינוכית. האם הרשת הבין דורית יוצרת את התשתיות המתאימות עבורם? "בִּי קוֹלְכֶם הֶרְחֹק בִּי יְהוּם. עֵינֵי אֶעֱצֵם וְהִרִינִי אֶתְכֶם, מַעַל לְחֶשְׁבַת הַתְּהוּם".

בעלון השני בסדרת עלוני 'נפקא מינא' ניסינו לטוות מנעד של מארג רשתות שמאפשרות לתהות, לשהות, לחשוב בכיוון אחר ולהפוך את האתגרים שאנו פוגשים ליתרות מצמיחה. המדיה הרשתית (כיצר העיר) כבר מזמן החליפה את השיח בדרך אל בית המדרש. אנו וילדינו שנולדו למדיה הזאת, נתונים להשפעותיה תדיר. כבר אמר הרב קוק 'בכל דור ודור צריך ללמד את דרכי השימוש בכלים המשפיעים על הדור'. לכן אנו מזמינים אתכם לגעת בסבך שאלות ופרקטיקות מעשיות כמו:

איך מקיימים 'זקנה לך חבר' ברשת? כיצד עבודת הצוות מקדמת למידה רשתית? מה הקשר בין רשתיות לחיסון הקורונה? מי מנהל את רשת האינטרנט העולמית? מה זה אומר להיות אחרון ברשת החכמים על פי אביו ורבו? מה הקשר בין 'קוד פתוח', קהילה ורשתיות? איך מודל נשלי"ם מאגד את הקהילה הרשתית? אלו עקרונות פעולה מאפיינים תרבות רשתית? איך מצמצמים את המרחק בין המילים פייסבוק, טוויטר, ווטסאפ, פוסטים, לייקים וציוצים ורותמים אותם לשיח חינוכי ערכי?

קריאה מהנה!!!

הנכם מוזמנים לחוץ על הטקסט המצוי בשולי כל תקציר ולעבור לכתבה שמעניינת אתכם.

התלמודי. לדוגמה פעמים רבות ניתן לראות שהגמרא אומרת כלפי אמורא פלוני שהוא לא יכול לסבור דעה מסוימת היות והיא לא מסתדרת עם דעה של אמורא אחר. המשך לקרא

בעמוד 9

שוש נגר | דבר החמ"ד מי עולה ברשת?

אנשי חינוך יקרים,

פורס דייג את **רשתו** וממתין. מה תעלה **הרשת** - נעל ישנה, סמרטוט, אולי דגים לשבת עם מרגלית בתוכם?

בימים אלו **הרשתות** פרוסות בכל מקום, תרתי משמע. מי שלא מחובר מרגיש 'מנותק'. אם לא באמצעות הכבל אז לפחות **רשת**, ולכל הפחות 'נקודה חמה'.

כמה משמעות יש למילים האלו גם במישור של העבודה והעשייה הבין-אישית. מחוברים כל הזמן למגוון רחב, **מרושתיים**.

בימים אלו נבקש ללמוד יחד עם תלמידינו את פירושו של הרמב"ם למשנה באבות א', ו': "ואמר 'וקנה לך חבר', זכר אותו בלשון קנייה ולא אמר עשה לך חבר או התחבר לאחרים. הכוונה בזה שצריך לאדם שיקנה אוהב לעצמו שיתקנו בו מעשיו וכל ענייניו".

"ואוהב מעלה הוא שיהיה תאוות שניהם וכוונתם לדבר אחד והוא הטוב, וירצה כל אחד להיעזר בחברו בהגיע הטוב ההוא לשניהם יחד וזה האוהב אשר ציווה לקנותו, והוא כאהבת הרב לתלמיד והתלמיד לרב".

הרבה צריך להשקיע בטוויית **הרשתות**, בקניית החברים. אך **הרשת** צריכה להיבנות מ'**אוהבי המעלה**' - אלו שמכוונים יחד להתקדמות משותפת.

ר' שלמה קרליבך אמר על כך משפט מיוחד: **"ליד חבר טוב אני רוצה להיות טוב יותר. ליד חבר אמתי אני כבר טוב יותר!"** **הרשתיות** צריכה שתעשה אותנו טובים יותר.

אם **ברשת** נמצאים כוחות שמרימים אותנו, שמוציאים מאיתנו את הטוב - היא **רשת** שתופסת את הדברים הנכונים.

מאחלת ומברכת את כולנו בניתוב נכון ובניית הרשתות המדויקות עבורנו.

בברכה רבה
שושנה נגר
ראש מינהל חינוך דתי

עינת ולך | רשת בני עקיבא מי צריך רשתיות?

הרב ד"ר יונה גודמן - סמנכ"ל חינוך,
רשת בני עקיבא

בכתב עת לשיווק פרסם העיתונאי טום פיטרס מאמר שהפך וויראלי. שם המאמר: [The brand called: You](#) ("מותג ושמו: אני"). הוא קורא לנו להבין שאנו בעידן בו כל אחד צריך לטפח את תדמיתו, וממליץ לכל אחד להבין שהוא המנכ"ל של מחלקת השיווק של עצמו. עליו למתג עצמו כדי שאנשים יכירו אותו ויזכרו אותו.

מאמרו מהווה דוגמה קיצונית לתרבות הגורסת בה כל אחד דואג לעצמו ומקדם את עצמו. אך יסודות הפמ"ע מזכירים לנו שדווקא **רשתיות** היא המפתח לעתיד. תלמידינו יצמחו בצורה בריאה יותר ויצליחו בשוק העבודה העתידי בצורה מוצלחת יותר, אם יתגלו לעבודת צוות. אחד ועוד אחד = שלוש! רק יחד, בסיעור מוחין, כשכל אחד תורם את ייחודו ואת זווית ראייתו – **השמיים הם הגבול**.

ברשת בני עקיבא אנו עובדים באופן **רשתי** בכל הרמות. פורומים של מנהלים **מהרשת** שמחליפים תובנות ומחשבות, חוברים לקהילות עבודה של מורי מקצוע אחיד שמפתחים דרכי למידה חדשניות. כקבוצה, לומדים צוותי מורים טכניקות כיצד להפוך את תלמידי כיתותיהם לקבוצות עבודה בהן כל אחד עוזר ונעזר, תורם ונתרם. כשכל רכז תקשוב עובד לבד – התוצאות תלויות רק בו. אך פורום רכזי התקשוב יחד עם רכזי הפדגוגיה שהוקם **ברשת**, מייצר תנועה של הפרייה והתחדשות **ש'מעיפה'** את כולנו קדימה. את החיסון לקורונה הצליחו לייצר בזכות **רשתיות** ושותפות. האם נלמד את תלמידינו ליזום עבודה קבוצתית אמיתית ולשמוח עליה? בידינו הדבר.

דוגמאות ליישום **הרשתיות** במרכז ישיבות
ואולפנות בני עקיבא: [לחץ כאן](#)

ד"ר עדית קמחי | אגף מו"פ ניסויים ויוזמות

רשתיות בטבע ובעולם הניהול

לפני עשור פרסם יערן גרמני בשם פטר וולבן את ספרו "החיים הנסתרים של העצים". הוא הפך מיערן מומחה באופטימיזציה של תהליכי השתילה והטיפול לשם הפקת עץ לתעשייה, למגלה **רשת** תקשורת ענפה בין שורשי עצים ביער - תקשורת שהיא הן כימית והן חשמלית. מסתבר שהעצים מעבירים מידע זה לזה: קורי הפטריות מרפאים שורשים פצועים, אותות אזהרה בנוגע למתקפת חרקים או שריפה מתקרבת מועברים בזמן אמת ובמהירות בין קצה אחד של היער למשנהו. מתחת לפני השטח קיימת עזרה הדדית, קליטה של עודפי ייצור (מערכת פיצוי) ותקשורת המאפשרת לעצים להסתגל מהר לשינויים. זהו אינטרנט תת-קרקעי.

לרשת האינטרנט העולמית אין מנהל. ישנם גופים (קטנים יחסית, בעלי מנגנונים "רזים") שנותנים שירות **לרשת**, למשל הארגון שמאשר את שמות הדומיינס (מתחמים אינטרנטיים), אך אין פונקציה אחת שקובעת את כיוון גדילתה והתפתחותה.

בעולם התוכנה מקובל לעבוד בגישת "קוד פתוח" הנגיש לכל מי שחפץ לעשות שימוש בכולו או בחלקים ממנו. שיטת פיתוח כזו מאפשרת לכל מי שחפץ בכך לקחת חלק בפיתוח התוכנה ולתרום לשיפורה.

המציאות החדשה מחייבת ארגונים שרוצים

להישאר רלוונטיים לעבור למודל ניהול **רשתי** בו ההובלה מתחלפת בהתאם לנושא / יוזמות / צו השעה. המידע נגיש לכל, דרכי התקשורת הלא פורמלית צומחות באופן אורגני ללא הגבלות היררכיות מסורתיות ולצד התכנון נוצרת יכולת **רשתית** של תמרון.

ניהול **רשתי** משמעו שיש לרכיבי **הרשת** הזמנה להפוך ל"מרכז" עצבים קטן, על בסיס בחירה ויכולת. המרכז או הצומת מתעדף ומנהל את משימותיו על פי שיקול דעתו, מציע / יוזם / מתייעץ עם גורמים שונים, כשהגורם המתכלל את **הרשת** הוא מנהיגות **רשתית** שהיא במהותה שירותית. מנהיגות זו נותנת שירות ל"צמתים" לפתח ולעבות קשרים כטוב בעיניהם ושירות לנהל את המתחים שנוצרים בעקבות הפעילות **הרשתית**.

בעולם החינוך ישנם מודלים שמתנהלים **ברשתיות** בדרגה זו או אחרת. ישנן פרקטיקות הוראה בהן התלמידים מובילים את העיסוק הלימודי בעקבות איזו התרחשות בחצר, למשל נמצאה ציפור מתה ומתעוררת השאלה כיצד זה קרה. במודל **הרשתי** התלמידים "מגייסים" עזרה מסביבתם, כולל כמובן מהמורה אבל לא רק. **תכנית לימודים שלמה** נולדת כתוצאה מהשאלה, מאחר שאם השאלה פורייה הרי שהיא מושכת תלמידים ומורים לעסוק בה ולפעול בקשר אליה, ומכאן החינוך לפעלתנות.

פרקטיקה אחרת היא רצועה של קורסים שמורים, תלמידים והורים מציעים ומעבירים לקבוצה שבחרה בהם.

פרקטיקה נוספת היא של צוותי תכנון וארגון, של הטיוול השנתי לדוגמה. צוות ההנהלה של בית הספר נותן לצוות המארגן "שירות" במובן של תכנון תקציבי, אישורים נדרשים וכדומה.

ישנו מודל שבו גם הניהול הוא **רשתי** (כמו בצוותי חינוך וולדורף), בו מורים אחראים לתחומי ניהול שונים ואין הנהגה אחת שמחליטה על הכול. ישנם צוותים שמפתחים תכניות לימוד, מפיצים ומשתפים אותן כדי שמורים אחרים יוכלו לעשות שימוש בחלקן ולהמשיך לפתח את התכנית על פי צרכיהם ו/או נקודת מבטם. **ישנם מודלים** בהם הלומדים בוחרים מה ללמוד ואיך ללמוד או איפה ללמוד ועם מי, כמו גם איזה תוצר לייצר. **ישנן גם פרקטיקות שיתופיות** כגון כתיבת מחוון הערכה לקראת פרויקט, פעילות או מבחן.

מה שמאפיין את הניהול **הרשתי** הוא שאין מוקד שליטה אחד שמעצב את הפעילות בה, אלא מוקדים שונים, פעילים יותר או פחות בזמנים שונים או על פי הנושא או צו השעה. ניהול זה מוליד חדשנות מעצם הגדרתו כבלתי מוגבל. כך בתי ספר או גורמים בבתי ספר יכולים לפתח שיתופי פעולה **שה"קודקוד"** ההיררכי כלל אינו מכיר או מודע לאפשרותם ולעתים אפילו מחוץ לתחום בקיאותו.

ד"ר עדית קמחי – יזמית חינוכית, יועצת אקדמית של וועדת הייחודיים ומובילה פרויקטים בינלאומיים ברשת מחוללי חדשנות של אגף מו"פ.

אלי אטיה | לב לדעת

כל הלומד את התלמוד מתוודע כבר בראשית דרכו לדירוג הקיים בין החכמים המוזכרים בו.

התנאים שייכים לתקופה מסוימת והאמוראים לתקופה אחרת. גם בתוך אותה תקופה ישנם מעמדות של חכמים, אינם דומים הזוגות לתנאים בתקופה מאוחרת יותר וכן על זו הדרך. היופי הוא שבלימוד הגמרא החכמים והדעות מתערבבים וציר הזמן לא מהווה בהכרח שיקול בדיון התלמודי. לדוגמה פעמים רבות ניתן לראות שהגמרא אומרת כלפי אמורא פלוני שהוא לא יכול לסבור דעה מסוימת היות והיא לא מסתדרת עם דעה של אמורא אחר (למרות שהאחרון קודם לו בשנים רבות ולא חי בתקופתו). למרות האמור לעיל, יסוד שכיח הוא שאמורא אינו יכול לחלוק על תנא, ואין פוסקים הלכה כתלמיד במקום שרבו אמר אחרת. הנחה זו בנויה על כך שהדור הקודם היה גדול בחכמה וקרוב יותר למסורת המדויקת ולכן החכמים המאוחרים לא חולקים על הקודמים להם.

דע עקא שמתקופת הגאונים אנו מתוודעים לכלל חדש: הלכה כבתראי מתקופת אביי ורבא. כלומר מתקופת אביי ורבא, ההלכה נפסקת כחכם האחרון ולא כחכם הראשון.

שתי תמיהות על הכלל הנ"ל:

א. מה קרה לגישה הרווחת שהלכה כדור הקודם ולא כחכמים המאוחרים?

ב. מדוע כלל זה חל מתקופת אביי ורבא, ולא לפני כן או לאחר מכן?

**למה אחרונים תמיד...
אביי ורבא והגמרא האינטרנטית**

למה אחרונים תמיד... אביי ורבא והגמרא האינטרנטית

לשאלות אלו ניתנו שתי תשובות המייצגות גישות שונות:

רש"י, בעלי התוספות ועוד הסבירו שעד תקופת אביי ורבא מטרת הלימוד הייתה להמשיך ולדייק את מסורת השמועות מהרב, ולכן פסקי ההלכה היו לפי הרב הקדום יותר. מתקופת אביי ורבא מטרת הלימוד היא להעמיד ההלכה על בוריה ולשם כך היו לומדים את כל הברייתות והמשניות של כל השיטות בנושא הנידון.

רבנו אשר (הרא"ש) הסביר שהנימוק לכל זה הוא אופי הלימוד, שהאחרון הכיר דעות מרובות ומגוונות וכאשר החליט להכריע בדעה מסוימת הלכה כמותו, היות והיו לפניו שלל הדעות, והוא החליט בסברתו איזו דעה נכונה יותר. הלימוד הרשתי אליו היה חשוף אפשר דיוק טוב יותר של השמועות והסברות.

בין אם השתנתה מטרת הלימוד ובין אם השתנה אופן הלימוד, הרי שהדבר גרם לגאונים ליצור כלל הלכתי שמשמש את הפוסקים בבואם להכריע דינים: **הלכה כבתראי** - הלכה כחכמים האחרונים. השאלה המרחפת בחלל האוויר היא, מה גרם לאביי ורבא ללמוד באופן אחר מהדורות הקודמים? תהיה התשובה אשר תהיה, דבר אחד ברור: הם היו אמיצים לשנות מדרך הלימוד הקודמת והבינו שהפריסה הרחבה של היריעה תשפיע על בירור ההלכה באופן מיטבי. דווקא הגישות המגוונות אפשרו עומק והבנה טובה יותר של ההלכה.

וכעת אלינו: כיום תחום השיתופיות הולך ותופס מקום נרחב במוסדות וארגונים, אולם מה לגבי **רשתיות**, האם אנו עובדים **כרשת** ארוגה שעוזרת ונתמכת? האם מטרתנו היא להעמיד את הלכות החינוך והלמידה על בורייך? בכל רחבי החמ"ד פועלות יוזמות נפלאות בתחומים רבים, האם אנו חשופים אליהן? האם קיימת אצלנו תרבות **רשתית** של **לכו התפרנסו זה מזה**?

ניר גולן | קהילות

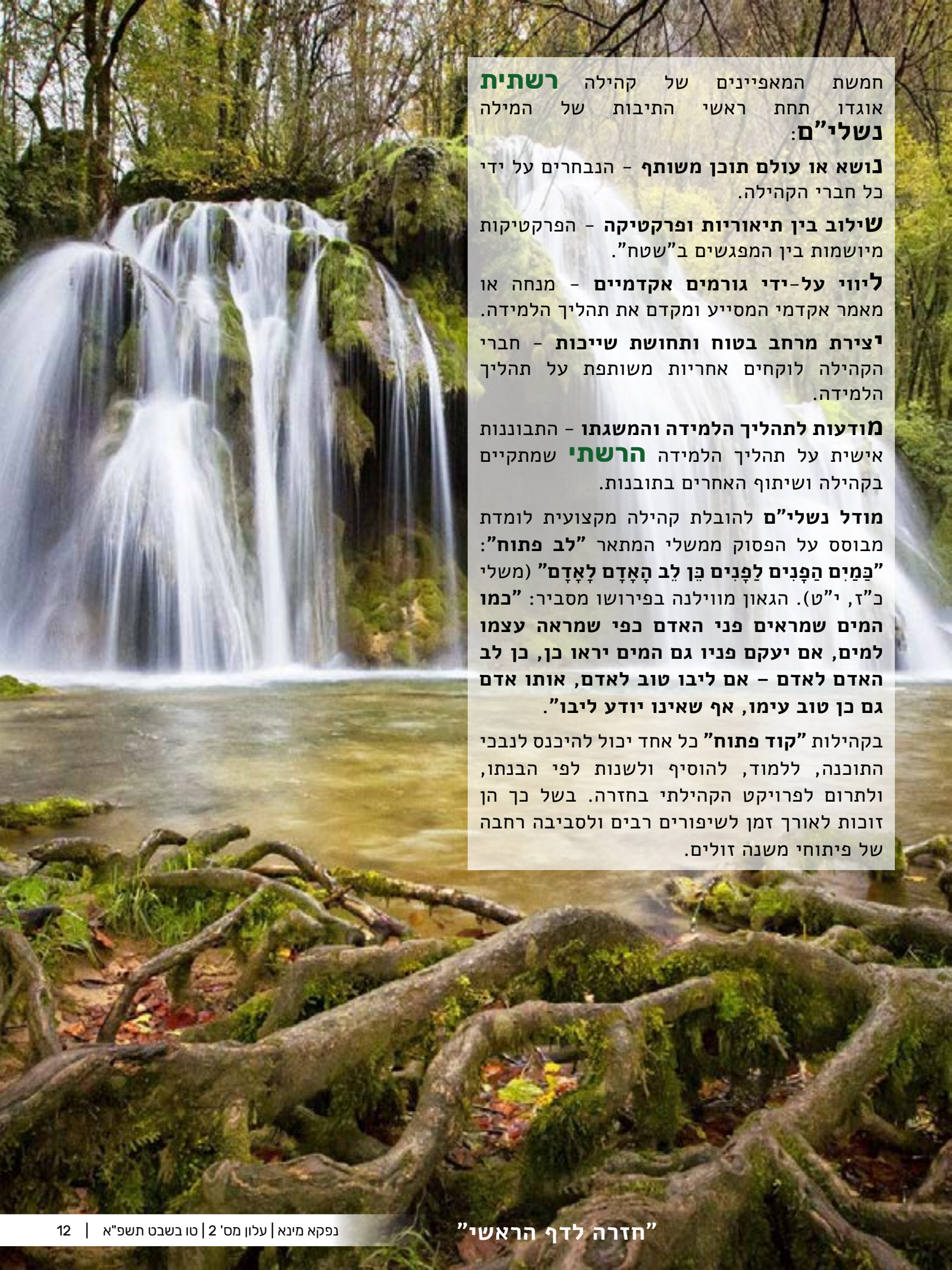
בקהילת "קוד פתוח" בפרט ובקהילות לומדות בכלל, נוצרת אווירת שיתוף, **רשתיות** אינטימית ומרחב **רשתי** בטוח. חברי הקהילה סומכים ואחראים אחד על השני. **רשתיות** באה לידי ביטוי בצורה מיטבית בקהילת "קוד פתוח", בה תפיסת העולם היא **רשתית**.

הנחת היסוד היא כי התוכנות (software) שייכות להמונים, ועל כן כל החפצים בכך יכולים להיכנס לקוד ולערוך בו שינויים. כל משתתף שיש לו את הידע הנדרש יכול להיות שותף בעיצוב המוצר וליהנות ממנו.

קהילה **רשתית** לומדת מוגדרת כבעלת נושא או עולם תוכן משותף, מלווה על-ידי מקורות או גורמים אקדמיים, ומשלבת את התיאוריות עם הידע הפרקטי והניסיון הרב שמגיע מהעשייה בשדה. במהלך הפעילות בקהילה הלומד מודע לתהליך הלמידה אותו הוא חווה. מודעות זו הכרחית לטיוב התהליך ולהמשגתו ללמידה משמעותית.

הפרט השותף בקהילה רשתית לומדת חווה תחושת שייכות, מרחב בטוח להצגת רעיונותיו המקצועיים ותמיכת עמיתים.

"קוד פתוח" ו"לב פתוח" בקהילות לומדות

חמשת המאפיינים של קהילה **רשתית** אוגדו תחת ראשי התיבות של המילה **נשלי"ם**:

נושא או **ע**ולם **ת**וכן **מ**שותף - הנבחרים על ידי כל חברי הקהילה.

שילוב בין **ת**יאוריות ו**פ**רקטיקה - הפרקטיקות מיושמות בין המפגשים ב"שטח".

ליווי על-ידי **ג**ורמים **א**קדמיים - מנחה או מאמר אקדמי המסייע ומקדם את תהליך הלמידה.

יצירת **מ**רחב **ב**טוח ו**ת**חושת **ש**ייכות - חברי הקהילה לוקחים אחריות משותפת על תהליך הלמידה.

מודעות **ל**תהליך **ה**למידה ו**ה**משגתו - התבוננות אישית על תהליך הלמידה **ה**רשתי שמתקיים בקהילה ושיתוף האחרים בתובנות.

מודל **נ**שלי"ם להובלת קהילה מקצועית לומדת מבוסס על הפסוק ממשלי המתאר "**לב פתוח**": "**כְּמִים הַפְּנִים לַפְּנִים בֶּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם**" (משלי כ"ז, י"ט). הגאון מווילנה בפירושו מסביר: "**כמו המים שמראים פני האדם כפי שמראה עצמו למים, אם יעקם פניו גם המים יראו כן, כן לב האדם לאדם - אם ליבו טוב לאדם, אותו אדם גם כן טוב עימו, אף שאינו יודע ליבו**".

בקהילות "**קוד פתוח**" כל אחד יכול להיכנס לנבכי התוכנה, ללמוד, להוסיף ולשנות לפי הבנתו, ולתרום לפרויקט הקהילתי בחזרה. בשל כך הן זוכות לאורך זמן לשיפורים רבים ולסביבה רחבה של פיתוחי משנה זולים.

בפירוש רש"י על הפסוק ממשלי: **"לפי מה שאדם יודע שחברו אוהבו, כן הוא מראה לו פנים"**. רבים מפחדים להביע את אהבתם, עד שידעו כי גם הצד השני מרגיש תחושות דומות. בשביל לדעת שהשני אוהב כנראה שצריך לגלות אהבה, המערכות הן מעגליות, וההשתקפויות הדדיות. דרך ההשתקפויות ההדדיות נוצר המרחב הבטוח לשיתוף אמתי ואותנטי בקהילה ונוצרת אחריות הדדית תוך העצמת תחושת השייכות. ללא מרחב שייכות בטוח - **"לב פתוח"** - לא תתקיים קהילת **"קוד פתוח"**. בקהילות **רשתיות** לומדות מתבצע שיתוף של כל הלומדים בחוויית הלמידה, לאורך כל תהליך הלמידה ובמיוחד בסוף כל מפגש, ומתקיים יישום היכולת המטה-קוגניטיבית להמשיג את תהליך הלמידה שהתרחש במפגש. המודעות בקהילה לומדת היא ההכרה המלאה בחוויית הלמידה שאנו עוברים. כלומר זיהוי של מה שאנו מרגישים, חושבים או עושים ברגע מסוים בתהליך הלמידה הקבוצתי, ובמתרחש סביבנו בקבוצה בעודו מתבצע.

הפרט השותף בקהילה **רשתית** לומדת חווה תחושת שייכות, מרחב בטוח להצגת רעיונותיו המקצועיים ותמיכת עמיתים. **מודל נשלי"ם מוכיח כי "לב פתוח" הוא תנאי הכרחי לקהילת "קוד פתוח"**.

לינקים לעיון ולפרקטיקות |

- ☞ [בש"ם המיוחד הופך להיות משמעותי בנשלי"ם](#)
- ☞ ["שאגת פז" בנשלי"ם: עקרונות פדגוגיה מוסת עתיד \(פמ"ע\) בקהילה מקצועית לומדת](#)
- ☞ [כללי 'הקהל' במעמדות כינוס חבורת הזוהר](#)
- ☞ [סוגיית מודל נשלי"ם על פי החסידות ומהי קהילה מקצועית לומדת](#)
- ☞ [מודעות לתהליך הלמידה והמשגתו בקהילה מקצועית לומדת](#)

שרי וייס ועינת ולך | עתידים

"גדולים החולמים חלומות והופכים חלומות למציאות"

(הרב משה צבי נריה)

לטם קופליס, שלומית יצחקי - עמותת "ידידי עתידים"

לא כולנו יודעים לחלום חלומות, ומעטים מהחולמים מצליחים להגשים חלום וליישמו במציאות. היכולת לתרגם חלום לתכנית עבודה **רשתית** ולהגיע לתוצאות המצופות היא כבר הצלחה, ומהצלחות כדאי ללמוד.

עמותת "עתידים", המציינת השנה 20 שנים להיווסדה, פועלת לבניית חברה ישראלית חזקה תוך מיצוי הפוטנציאל האנושי בפריפריה לתועלת הפרט, צה"ל, החברה והמשק. העמותה מכוונת להשכלה גבוהה ומקנה לבוגריה כלים במטרה להשתלב בליבת הביטחון, הכלכלה והחברה של מדינת ישראל, על-ידי חינוך למצוינות, מנהיגות ולימודי טכנולוגיה ומדעים.

באמצעות רצף של מסלולים, מקיימת "עתידים" פעילות **רשתית** החל מגילאי חטיבת-הביניים והתיכון. בהמשך משתלבים משתתפי התכניות בלימודים אקדמיים במימון העמותה, כשבסופם השמה ואופק מקצועי ביחידות הטכנולוגיות של צה"ל, בתעשייה ובמגזר הציבורי. ל"עתידים" כיום מעל ל-7000 בוגרים אקדמיים [למסלולים לחץ כאן](#).

"עתידיים" מפעילה מגוון תכניות למצטיינים מהפריפריה ופועלת בסינרגיה וחיבור ביניהן. בוגרי המסלולים ממשיכים **ברשת** היוצרת השפעה רחבה על החברה הישראלית בקידום מיזמים. כך נוצר אקוסיסטם רחב המאפשר יצירת שתופי פעולה עם מגוון מגזרים: ציבורי, עסקי וחברתי.

מיזם "**מתחשבים**", הענקת מחשב לכל ילד בתקופת הקורונה, הוא דוגמה ליוזמה של בוגרי **רשת** "עתידיים".

כמוהו מיזם **Tecy** - חיבור רב מגזרי בין בוגרי "עתידיים" לתעשייה, אשר מפתח פתרונות לאתגרים של הרשויות המקומיות.

עקרונות הפעולה הרשתיים המיושמים ב"עתידיים" ומאפשרים יצירת תרבות רשתית:

1. מעבר מפירמידה לרשת - מעבר מתפיסה 1.0 - היררכיה לתפיסה 2.0 - רשתית.

2. **הרעיונות הטובים נמצאים אצל כל בעלי העניין** - עידוד של ריבוי רעיונות ממגוון שותפים.

3. **מאגו סיסטם לאקו סיסטם** - מעבר מתפיסה ופעולה ממוקדת בארגון כמערכת סגורה לתפיסה בה הארגון הוא חלק מאקוסיסטם גדול ופועל כאורגן - מערכת חיה אשר מקיימת שיתופי פעולה עם המרחב בו היא פועלת.

4. **יצרכנות** - מורכב מצרוף המילים יצרן וצרכן. אנו חיים בעידן שבו אנחנו גם יוצרים וגם צורכים את התוכן.

5. **שיתוף ושיתופיות** - בעידן החדש שיתוף בידע זה כוח. ככל שהארגון מקיים יותר שיתופי פעולה עם הסביבה - היכולת שלו לשגשג ולהשפיע גודלת.

למידע נוסף לחצו כאן לאתר; לסרטון בוגרים ומצטרפים חדשים

זלדה ענף של יסמין

היִפּי נִתְק אֶת עֶצְמוֹ
מִן הַיְסוּד הַנוֹבֵל
שְׂבֻצָמַח
הוּא נִמְלֵט מִן הַגְזָרָה
וְלֹא שָׁב לְעֶפְרָר
עִם עָלִים מְתַפְזָרִים
וְכָלִים

אֵט אֵט נֶהֱפָה לְמִלְאָה
וְשָׁכַח אֶת בְּכִי
הַתְּמוּרוֹת.

(מתוך: "שירי זלדה")

חגית קופפר צ'רקה
עֵשֶׁב בַּר עַל כַּפּוֹת יָדַי

עֵשֶׁב בַּר עַל כַּפּוֹת יָדַי
צוֹמֵחַ
דוֹמֵם.

בו אֲרַחֵת נְמָלִים יִגְעָה
פּוֹלֶסֶת דְּרָכָה
נִשְׁזָרֶת כְּעָרֵב
חַי

מֵאִיֹן יֵשׁ לִי הַטֶּבַע הַזֶּה
שֶׁמֶתְעָרֵב לִי בַגּוֹף?

יִתְכּוֹן שֶׁהַגּוֹף בּוֹחֵר
כְּשֶׁתַּחַת כַּפּוֹת הַרְגָלַיִם
מִתְגַּבְּהֵת הָאָרֶץ וְעוֹלָה
לְאֶחָד שְׂאִיפּוֹת
כְּאָרֶג אֶחָד
וְיַחַד לְנוֹעַ

הריזום החברתי

תקשורת, שיתופיות וקישוריות הם שמאפיינים **רשתות** חברתיות והם שיוצרים את טבעם הדינמי והזורם של הקשרים והשיח. השימוש **ברשתות** חברתיות הוא הפעילות הנפוצה ביותר **ברשת**. אנו מתחברים ומתעדכנים, משתפים תכנים והופכים את **הרשת** החברתית למקור חדשות עדכני ביותר. **הרשת** מזמנת תקשורת בלתי פורמלית ומשמשת גם לקהילות למידה מקצועיות. איינשטיין אמר: **"לא נוכל לפתור בעיות באמצעות אותה צורת חשיבה שהשתמשנו כשיצרנו אותן"**. ואכן, **הרשת** מזמנת לנו את היכולת לפעול כתוצאה מיצירת קשרים חדשים ומאפשרת לתחזק ולחזק קשרים קיימים, לזהות קשרים ודפוסים מחוץ לנו, ולעשות סינתזה של המידע.

הריזום (Deleuze and Guattari, 1987/1980) הוא קנה שורש תת קרקעי בדומה לזה של הכורכום או הג'ינגר, עם קווי חיבור לכל הכיוונים. כמו שורש זה, **הרשת החברתית** היא ריזומטית - מאפשרת נקודות כניסה ויציאה מרובות, מציעה חיבור ומגוון של תוכן, כאשר כל צומת של תוכן יכול להתחבר לכל צומת אחר באופן מקרי ובלתי סדיר. כך יכולים לצמוח **ברשת** האינטרנט צמתי דיונים חדשים כשלכל צומת אין מקור או היררכיה וכל צומת מחזיק בפוטנציאל להרחיב את הרשת או להקים רשת חדשה.

למרות שרובנו "אורבים" **ברשת** ופחות "עורכים" ו"יוצרים", **הרשת החברתית** מהווה עבורנו הזדמנות להשתייך לקהילה, לפגוש מומחים, להרחיב את מעגל אנשי הקשר שלנו וליצור שיח עשיר ועמוק ולעיתים גם אמפתי. **הרשת** מאפשרת לנו לתרום ממומחיותנו ולדון בעניינים משותפים, להתחבט בסוגיות ובדילמות, לשמוע ולהשמיע דברי ביקורת, לתמוך ולהיתמך באופן מקצועי ואישי, לקדם קיימות ולהרחיב את **רשת** הלמידה האישית שלנו כלומדים לאורך החיים.

חלק גדול **מהרשתות החברתיות** לא יועדו לתחום החינוך. **רשתות** אלו מאפשרות לשתף רעיונות, עמדות, דעות והצעות יישומים שניתן

לרתום לטובת החינוך. הצעות לקידום הלמידה בשימוש בהוראה בארבעת היישומים של אמצעי המדיה החברתית: [פייסבוק](#), [טוויטר](#), [ווטסאפ](#) ו-[אינסטגרם](#) ניתן למצוא במאמר בנושא: [יישומי מדיה דיגיטלית ורשתות חברתיות בהוראה ובלמידה](#).

לאנשי חינוך ישנה זמינות גם לסביבת אוצרות מידע (curating information) **מהרשת** כדוגמת [Pearltrees](#) ([קישור למדריך](#)), המאפשרת שמירה, ארגון, ניהול, שיתוף וצפייה במאגר קישורים דינמי המתעדכן באופן שוטף. דוגמה נוספת היא [Pinterest](#) ([מדריכים](#)) באדיבות אפרת מעטוף) שמאפשרת גם היא לשתף תכנים ויזואליים כדוגמת תמונות וסרטוני וידאו ולקטלגם על פי תחומי עניין. קיימות גם סביבות לכתיבה שיתופית במסמכי גוגל דוקס, תרומת ערכים בוויקיפדיה וסביבות ענן לניהול משותף של למידה ופרויקטים. ניתן גם ללוות את ההוראה בערוץ יוטיוב שבו מרוכזים כל הפלייליסטים (רשימות השמעה וצפייה) של השיעורים וסטודנטים יכולים להקשיב להם, לצפות בהם ולעקוב אחריהם.

לרשות החוקרים עומדים גם מגוון כלים וערוצים ליצירת פרופיל אישי, כדוגמת [לינקדאין](#) ו-[Google Scholar](#) ([קישור למדריך](#)) וגם פרופיל מקצועי-מדעי דוגמת [Researchgate](#) ([קישור למדריך](#)) ו-[Academia.com](#) ([קישור למדריך](#)). סביבות אלו יוצרות בסיס לתקשורת מקוונת, שיתוף ידע, תקשורת בין מומחים ועידוד עבודה שיתופית בתוך הקהילה האקדמית, ומגבירות את הנראות של העבודה המדעית.

ד"ר **תמי זייפרט** | מרצה בכירה בתחום טכנולוגיות בחינוך במכללת סמינר הקיבוצים. מומחית ליישום וחקר סביבות חדשניות ופדגוגיה חדשנית בהוראה. תחומי המחקר כוללים: רשתות חברתיות בהקשרים חינוכיים, טכנולוגיות ניידות ויישומן בהוראה, הערכה עצמית והערכת עמיתים מקוונת, עיצוב מרחבי למידה מקוונים. מנחה ומכשירה סגל אקדמי לפיתוח ולהטמעה של מגוון דרכי הוראה-למידה-הערכה חדשניות בהתמחות "תכנון לימודים בעידן המידע" במכון מופ"ת.

חברי מערכת העלון |

אילה צדוק (עורכת)

עינת ולך

אלי אטיה

נר גולן

עריכה לשונית | מוריה שטרן

עיצוב גרפי | אילה צדוק

נתראה אי"ה בגיליון הבא
שמתוכנן לצאת סביב חג פורים
ויעסוק בנושא

אוטויות
"שכל רועה ורועה יש לו ניגון
מיוחד משלו" (ר' נחמן מברסלב)